

Frans van Deijl
Monday Monday

NOVELLE

J.M. MEULENHOF

Voor Mees en Noud

I

Bij ons thuis staat de radio altijd aan. Verstopt achter een gordijn roezemoezen stemmen en liedjes, totdat een van mijn ouders of broers of zussen iets interessants hoort. Dan gaat de knop verder open en moeten we allemaal meeluisteren. Er zit even niks anders op.

Niets is wat het lijkt, zegt mijn vader. Als je de moeite neemt goed te kijken, te luisteren of te voelen, dan is het lelijkste vaak niet meer zo lelijk als je dacht, en het mooiste veel minder mooi. Ik begreep hem niet meteen, en toen gaf hij het voorbeeld van de maan, die voor de meeste mensen kaal is, koud en dood. Maar als je er langer naar kijkt, dan is de maan eigenlijk best mooi en word je warm vanbinnen.

Toch klopt het niet altijd: als op de radio het Erge Liedje wordt gedraaid, krimp ik ineen en wil ik ergens anders zijn. Hoe vaak ik het ook hoor en mijn best doe aan vaders woorden te denken, dat liedje blijft verschrikkelijk. Ook deze ochtend draaien ze het en ik ren de kamer uit. Bij de eerste klanken die ik nog opvang, zie ik meteen weer de dode man voor me die vorige maand uit het water werd gehaald. Het gebeurde op de eerste snoeihete voorjaarsdag in het openluchtwembad in de buurt. Ik was daar met

mijn oudste zus Emilie, toen we ineens mensen naar het water zagen rennen en hoorden gillen. Een groepje verzamelde zich om iets heen, tilde het uit het water en legde het op een onmiddellijk aangevoerde brancard. Vervolgens liepen ze ermee over het gras naar de uitgang. Tussen de lichamen door zag ik een stuk van de brancard met daarop benen. Grauwe, behaarde benen. Ik kon mijn ogen er niet van afhouden en wilde naar de stoet rennen om er meer van te zien. Maar Emilie hield me tegen, en ik keek in haar spierwitte, huilende gezicht. Kort daarna klonk uit de luidsprekers ‘Monday Monday’, een liedje uit Amerika dat net populair begon te worden. Emilie veegde haar tranen weg en zong mee. Andere mensen lachten al weer. Maar ik moest toen juist huilen en in mijn maag leek een hele colonne rupsen in beweging te komen die begonnen te kriebelen, en op mijn borst zat een olifant.

Als het na tweehonderdzes tellen voorbij is, kom ik de kamer weer in. Mijn broers en zussen lachen om mij, maar laten me verder met rust.

Ik kruip achter de eettafel, en open voorzichtig het nieuwe tekenblok dat ik van mijn moeder heb gekregen. Ik snuffel aan het papier, net zo lang tot de geur van lijm en hout is vervlogen. Dan strijk ik over een vel en ga een stadion tekenen voor SDG, de club waarvan ik keeper en eigenaar ben (de afkorting staat voor Sneek Doet Goed. In Sneek en omgeving speelden zich naar ik altijd dacht de avonturen af uit de *Kameleon*-boeken, die ik als bijna elfjarig kind verslond). Het moet aan de lange zijden van het veld lage tribunes hebben, maar achter de doelen teken ik grote vak-

ken waar veel toeschouwers in kunnen. Op de lage tribunes zijn alleen staanplaatsen, achter de goals kunnen de mensen zitten in rode tractorkuipjes.

Het stadion van SDG zal bij elke thuiswedstrijd afgeladen zijn met publiek, stel ik me voor, terwijl ik de tribunevakken vol teken met rondjes, met hoofden zonder gezicht. Op de hoeken van de tribunes zet ik vier enorme lichtmasten.

Dan komt het moeilijkste: de doelen, in combinatie met de netten erachter. Ik wil doelen met kromme staanders zodat de netten diep doorbuigen. Ik heb de eerste lijnen nog niet uitgezet, of een van de doelen verdwijnt bijna in een deel van de zittribune. Ik gum uit, probeer opnieuw, maar de verhoudingen blijven ongelukkig. Van een afstandje zien de tribunes er ineens ook belachelijk uit, merk ik nu, en ik scheur het vel los van het blok en frommel het tot een prop.

Ik kijk op de klok op het dressoir en schrik dat het al zo laat is. Mijn vriend Leo kan elk ogenblik komen en we moeten nog wat doornemen voor de uitzending begint. Vlug ruim ik de rommel op en ren naar mijn zolderkamer. Ik pak de stoel en zet die onder het kleine dakraam. Voorzichtig klim ik erop en duw met de metalen steel het raampje open. Ik steek mijn hoofd naar buiten en kan net op het pleintje een paar jongens zien voetballen. Ik neem geen moeite te kijken wie het zijn, al heb ik een vermoeden, en laat me naar beneden zakken om de antenne te pakken. De antenne is een dun ijzeren klerenhangertje van de stomerij dat ik in een langwerpige ruit heb gevouwen. Tijdens de uitzending rust de onderste punt ervan in een spleet tus-

sen kozijn en dakraam, zodat we verbinding hebben.

Als ik de antenne heb aangebracht en weer afdaal, hoor ik gestommel onder me. Het is niet Leo, maar mijn moeder, die een dienblad draagt met daarop twee glazen Fanta en een rij Bastogne-koekjes. Ze probeert door de gekleurde plastic linten van het vliegengordijn te komen dat, zomer en winter, dienstdoet als deur.

‘Zo...’ hijgt ze. ‘Is Leo er nog niet?’

Ik schud alleen mijn hoofd en hoop dat ze niet langer blijft om hem op te vangen en een praatje te maken. Het is bijna vier uur, de wedstrijden kunnen zo beginnen en de luisteraars zitten al bij hun toestellen.

‘Nou, wat zijn we gezellig vandaag,’ klinkt het verwijtend op mijn volgehouden zwijgen en dan gaat moeder weer weg. Ik hoor hoe iemand beneden de deur opendoet voor Leo, die meteen naar boven loopt. Gelukkig passeert hij moeder midden op de trap, zodat er weinig oponthoud is.

‘Ik heb een heleboel plaatjes meegenomen,’ juicht hij, eenmaal boven. ‘Ze zijn wel van Erik en ik moet ze straks terugleggen voordat hij thuis is, anders ben ik de klos.’ Erik is zijn oudere broer.

Vlug controleer ik of ‘Monday Monday’ ertussen zit, wat gelukkig niet zo is, waarna Leo aan de gang gaat met de pick-up, die ik van vader heb gekregen omdat hij een nieuwe heeft gekocht. Leo haalt de deksel, waarin een luidspreker is ingebouwd, van de koffer en legt het eerste plaatje op de draaischijf.

‘Welkom bij SportKorrrrt,’ gil ik even later door een enorme krulspeld van mijn moeder die, ingeklemd in mijn

vuist, op een echte microfoon lijkt. ‘We hebben weer veel wedstrijden ennn... muziek. Leo, onze technicus, wat heb je vandaag voor de luisteraars?’

Maar Leo zwijgt en probeert met trillende vingers de naald van de pick-up in de buitenste groef van het plaatje te krijgen. ‘Schiet nou op,’ fluister ik terwijl ik de krulspeld met mijn hand afdek.

Dan draait Leo zich half om en steekt een duim omhoog.

‘Jaah, en dan is hier... speciaal voor de vrouwen en...’

Maar de aankondiging wordt overstemd door hoempa-muziek, waarop ik in Leo’s richting zagheden bewegingen met mijn wijsvinger langs mijn hals maak. Vervolgens gebaar ik dat hij de muziek zacht moet zetten, want, zo roep ik, ‘er is ergens gescoord’.

‘Ja,’ meld ik met een blikerig stemmetje, ‘hier Bert van Brummelen in Sneek die SDG een voor-tref-fe-lijk doelpunt heeft zien maken.’

Ik probeer het gejuich en applaus na te bootsen door uit mijn keel flinke hoeveelheden lucht te stoten en met mijn mond korte zoevende geluidjes te maken. Daarop moet ik een slok van mijn Fanta nemen, want het voelt vanbinnen behoorlijk rauw.

Leo rijdt intussen met een van mijn jeeps van Dinky Toy over de dwarsbalk onder het schuin aflopende dak. ‘Mooi ding hè,’ zeg ik terwijl ik opsta en in één beweging het autootje van hem afpak. ‘Gekregen van mijn oom. Die heeft in de oorlog zeker duizend moffen kapotgeschoten.’

‘Mijn vader heeft ploppers de keel afgesneden,’ beweert Leo.

‘Ja, maar moffen waren gevaarlijker.’

Ik zet de jeep terug op zijn plaats als de platenspeler een tikkend geluid maakt en het plaatje is afgelopen.

‘Vlug, ik hoor Bert van Brummelen,’ roep ik en ik stuijf terug naar mijn tafeltje met de krulspeldmicrofoon. ‘Een penalty voor Ajax,’ schreeuwt Van Brummelen. ‘*Johan Cruijff* staat achter de bal en o la la, wat een schitterende redding van Timon Bruurmijn, die nieuwe jonge doelman. Echt, ongelooflijk. Waar haalt deze Engel van Sneek het toch vandaan? En wat zien we daar: Johan Cruijff loopt naar hem toe en geeft hem een hand. Wat een sportman. En de tienduizend toeschouwers...’

Het rumoer vanaf de tribunes zwelt weer aan, als ik in mijn linkerooghoek door het vliegengordijn beweging zie bij de trap die daar niet hoort. Er steken een paar hoofden uit het trapgat. Ik schrik, maar dan word ik woedend, want het zijn de koppen van een zus, twee broers en van mijn vader. De broers grinniken, de zus houdt haar hand voor haar mond en vader lijkt het ook niet lang meer vol te houden.

‘Rotzakken,’ krijs ik. ‘Hoe lang hebben jullie daar gestaan...?’

Dit is de reactie waarop zij wachten en een daverend gelach barst los.

‘Kom Leo, weg hier.’

In het voorbijgaan duw en stomp ik tegen grote schuddende lijven.

Zonder iets te zeggen lopen we door de brandgang achter de tuinen die naar het pleintje leidt. We passeren de heg

van de familie Fennema, die haast nooit thuis is. Afgelopen winter heb ik daar een sigarendoos begraven met daarin Marcos, mijn Griekse landschildpad. Het dier leek mij morsdood, maar later vertelde een jongen uit de klas dat hij waarschijnlijk een winterslaap hield. Ik geloofde hem niet, maar misschien had hij toch gelijk. Binnenkort zal ik het doosje opgraven en kijken of zich al een skelet heeft gevormd. Leo mag er niet van weten, want dan gaat hij vast 's nachts op rooftocht. Zo is hij. Terwijl zijn collectie dierenkarkassen uitgebreider is dan de mijne.

Vlak voordat we het pleintje op komen, recht ik mijn rug. Ik verbeeld me in de verte het nerveuze gekklik te horen van de aluminium noppen van voetbalschoenen en zelfs de Midalغان te ruiken die op de benen wordt gesmeerd. Het pleintje is verlaten en ik gooi mijn benen los en zwaai naar de schuine daken van de garages, waarvan de vuurrode pannen sprekend lijken op de tractorkuipjes van mijn stadiontekeningen. Automatisch speur ik de veranda's af van de lage flats achter de garages en het pleintje, maar vandaag is er geen publiek, en ook geen Karin, een meisje met een scheef, vlekkerig gezicht, dat eens met krijt overal op de stoepen en de muren in hoofdletters had gekalkt: TIMON IS LIEF.

Ik hou mijn plastic bal onder m'n arm en kijk naar de grond. Leo schraapt zijn keel en probeert te spuwen zoals voetballers dat doen. Meestal verslikt hij zich of blijft de fluim ergens aan zijn lip, kin of wang hangen. Zelf kan ik ook niet goed spugen, maar dat is niet erg, want ernstig kijken is veel belangrijker. De laatste tijd probeer ik ook te lopen als Cruijff, met kromme cowboybenen, maar het

lukt me niet want mijn benen staan te veel naar binnen.

‘Het zit aan je kin zeker?’ gok ik, want ik hoef het niet te zien, en ik neem aan dat hij het nu zoals altijd met zijn mouw afveegt. Ik laat de bal vallen en trap ’m tegen de muur van de schuur van de weduwe Beugels, waarop met krijt een doel is getekend. Ik vang de terugstuitende bal met beide handen, hou mijn duimen erachter en druk hem tegen mijn borst. Daarna maan ik medespelers, die er niet zijn, tot kalmte, gooi uit en vang de bal zonder moeite.

‘Je moet duiken,’ murmelt Leo.

Ik doe alsof ik het niet heb gehoord.

‘Jij duikt niet,’ herhaalt hij, krachtiger nu. ‘Je moet duiken. Zweven. Pasje naar links, hup, een pas naar rechts... ták. Hebbes. En doorrollen hè, dat vergeet je altijd.’

‘Jij hebt makkelijk praten,’ sis ik. ‘Je kunt een arm breken als je op steen duikt. Of een been, een heup.’

Leo gaat voor de muur staan en vraagt om een bal die aan zijn linkerkant moet komen. Ik trap de bal in min of meer de gewenste positie en zie Leo duiken, nou ja, het is eerder een ter aarde storten van het logge lichaam, waarbij de linkerarm graaiende bewegingen in de lucht maakt.

Ik moet lachen, terwijl Leo opstaat en bezorgd zijn knieën en ellebogen inspecteert. Van zijn knie is een stukje huid afgestroopt. Hij maakt een paar vingers nat en veegt eroverheen.

‘Je hebt kniebeschermers nodig,’ zegt hij strijdbaar. ‘Elke keeper heeft kniebeschermers. Zonder die dingen maak je niets klaar.’

Ik loop naar de hoek waar de bal is terechtgekomen en bedenk dat ik een paar kniebeschermers voor mijn ver-

jaardag kan vragen. Maar die zijn duur en moeder zal geen geld meer overhebben voor andere cadeautjes. Mijn verjaardag is ook nog te ver weg en ik wil niet zo lang wachten.

Ik leg Leo mijn probleem voor, en hij weet wel raad. 'Je hoeft alleen maar een paar witte sokken te ritselen en bij de voeten af te knippen. Die gooi je weg. Wat overblijft trek je over je knieën. Geen mens die het ziet. Maar je moet wel zorgen dat het elastiek nog goed is, anders zakken ze steeds af. Heb je die witte sokken nog waarmee je je heilige communie hebt gedaan? Die zouden heel goed kunnen, al zullen ze nu wat klein zijn.'

Ik ben verbluft, maar laat niets merken. Leo haalt een doosje lucifers uit zijn zak en begint een paar stokjes af te strijken. Ik trap de bal tegen de muur. Eerst nog zachtjes en laag, maar steeds harder en in de hoeken. Zodra ik heb geschoten, beweeg ik direct naar de kant waar de bal terug zal komen. Ik schiet op m'n hardst, maar hoef nog steeds geen zweefduik te maken. Goeie keepers duiken niet, zeg ik in mezelf, die weten vaak eerder dan de schutter zelf in welke hoek de bal terecht zal komen. Dat is het keepersinstinct. Maar ja, in wedstrijden, zo heb ik gelezen, duiken keepers naar de meest onwaarschijnlijke ballen. En dan krijgen ze altijd erg veel applaus, want de mensen vinden dat mooi om naar te kijken.

Ik gooi de bal zachtjes tegen de muur en vang 'm op terwijl ik langzaam door mijn knieën ga en, daadwerkelijk, half naar opzij rol. Het ziet er vast niet mooi uit, maar Leo heeft het te druk met zijn lucifers. Ik herhaal de oefening een paar keer en merk dat het vangen en rollen steeds iets vloeiender gaat. De reeks eindigt met een flinke sprong

naar links, maar ik mis de bal en van het doorrollen komt niets terecht. Het doet niet echt pijn, al zit er onder wat zand op mijn linkerknie een kleine schaafwond. En mijn elleboog en heup voel ik ook, maar het hindert me niet echt.

Leo is al verdwenen, waarschijnlijk naar huis. Vanuit tal van openstaande ramen en deuren hoor ik het getik van vorken en messen en het geschuif van stoelen. Nog even en moeder zal me roepen voor het eten. Ik wacht dat niet af en sjok zelf alvast terug naar huis. De pijntjes komen tevoorschijn. Voortaan, neem ik me voor, duik ik elke dag een paar keer op de stenen. Dat zal mijn botten harder en mijn huid ruwer en taaier maken. Ik heb die kniebeschermers misschien niet eens nodig.

Opgelucht verlaat ik de arena, maar niet voordat ik nog een keer lukraak tegen de muur van Beugels geschoten heb. Pats! klinkt het ineens. Ik juich, want de bal heeft de metalen strip vol geraakt die op de grens van muur en dak is aangebracht. De grote jongens noemen dat de 'jackpot'. Niets, zelfs het mooiste doelpunt niet, is in hun ogen mooier dan een 'jackpot', die de strip over de gehele lengte lijkt open te splijten. Mijn broers Peter en Martijn zeggen dat het hetzelfde geluid geeft als een bal die via de onderkant van de lat het doel ingaat, terwijl die van hout is. Als ik langs de muur loop, zie ik dat het cement hier en daar is losgetrild en kale plekjes heeft achtergelaten: daar moeten de meeste voltreffers zijn ingeslagen.

Aan tafel voert vader strijd op meerdere fronten tegelijk: met mijn oudste broer Thomas over de Amerikanen die oorlog voeren in een warm land waarvan ik de naam nooit

kan uitspreken en met Emilie, die vanavond naar dansles gaat en daarna naar een fuif wil. Daar zal niets van inkomen, want ze is vorige week te laat thuisgekomen. Moeder probeert de boel te sussen, wat eerder een tegengesteld effect lijkt te hebben. Links van mij zit mijn broer Peter, een goede voetballer en daarom Pelé genoemd, rechts mijn moeder. Pal tegenover me is de plek van Martijn, ook een klassevoetballer maar bovenal een eersteklas pestkop. Soms zit hij urenlang op de wc en leest hij boekjes, maar niemand weet precies wat hij daar uitspookt.

‘Ze willen jou misschien als keeper voor het schoolelftal,’ gnuift Peter. ‘Dat weet ik, want meneer Verhoeven heeft het me zelf verteld.’

Zonder speciale gedachten rijg ik een paar gebakken aardappeltjes aan mijn vork en dompel deze in een klodder mayonaise. Als ik een hap neem, voegt Martijn eraan toe: ‘Maar je bent nog wel klein. Kun je al duiken?’

Ik knik en taxeer dat hij niks gemeens van plan is.

‘We kunnen extra gaan trainen,’ fluistert Peter. ‘Op een echt veld dan hè, want op het paastoernooi spelen we daar ook op en met echte doelen met netten.’

Martijn wil wat zeggen maar wordt onderbroken door Emilie, die ineens woest opstaat van tafel en huilend wegloopt.

‘Kom terug,’ roept vader haar na, maar ik hoor haar de trap al op stampen.

‘Laat d’r gaan,’ brengt moeder ertegen in. ‘Dat waait wel weer over.’

Thomas laat zich er niet door afleiden en zit midden in een verhaal over die oorlog.

‘Godverdomme,’ zegt iemand, maar ik weet niet wie. Pa is in elk geval woedend. Ineens gaat de aandacht dan weer uit naar mijn jongste zus Sofie, die, naar mij wijzend, gilt dat het ‘vleesmonster’ weer actief is. Ik zie nog net hoe Peter zijn vork van mijn bord haalt, waaraan inderdaad een voor het laatst bewaard stukje gehaktbal bungelt. ‘Hé...’ schreeuw ik en ik probeer Peter op zijn bovenarm te stompen. Gierend van het lachen legt hij het vlees terug, dat ik onmiddellijk en voor zijn ogen opeet.

Even later is Emilie terug aan tafel, mikkend met haar hoofd in haar handen. Peter en ik likken zonder dat moeder of vader het merkt onze borden schoon waarop straks de gele en bruine vla wordt opgediend. Voor ons bestaat er niets smerigers dan het heerlijke dikke spul te moeten opeten terwijl je de korstjes van aardappels of andere prak erdoorheen proeft. Als moeder de twee flessen over onze borden heeft uitgeschud, spelen we een wedstrijdje wie het eerst zijn toetje op heeft. Peter wint nipt en is, net als ik, buiten adem.

‘Zeg,’ herneemt pa het woord, ‘ik heb een verrassing. Morgen is het zondag en dan speelt die nieuwe club voor het eerst in het stadion. Ik heb twee vrijkaartjes gekregen, van mijn werk. Wie heeft er zin om mee te gaan?’

Iedereen, zelfs moeder, steekt een vinger op.

‘Ja, dat wordt niks zo,’ moppert pa lachend.

‘Lo-tûh!’ roept Martijn met een zware stem en hij roffelt met zijn vuisten op tafel.

Pa doet alsof hij diep nadenkt en meldt dan dat hij een getal onder de acht in zijn hoofd heeft. We maken een rondje en onder aanmoedigen noem ik een getal waar-